

Особливості формування іміджу судових механіків за результатами компонентно-структурного аналізу професійної підготовки у морських ЗВО

Герганов Леонід Дмитрович¹

Дунайський інститут НУ «ОМА», Ізмаїл, Україна

E-mail: gerganovleonid@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3467-5244>

Scopus ID 57219240527

Дімоглова Ольга Володимирівна²

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Ізмаїл, Україна

E-mail: dimoglova1994@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1304-0170>

У статті визначено структурні компоненти професійного іміджу майбутніх судових механіків морського транспорту, а саме мотиваційно-цільовий, змістовий, рефлексивний та комунікативний. Тим самим, під мотиваційно-цільовим компонентом автори висвітлюють професійну вмотивованість, задоволення матеріальних потреб та мотив до особистісного іміджу. Під змістовим компонентом зазначено наявність достатньої професійної компетенції у майбутнього судового механіка, згідно вимог Конвенції ПДНВ та володіння, на рівні експлуатації, сучасними інформаційними технологіями. Визначено, що згідно комунікативного компонента, бакалавр - судномеханік із високим рівнем сформованості готовності до міжкультурної комунікації більш конкурентно здатний на ринку праці та має значні переваги, а саме: може розпізнавати і долати бар'єри міжкультурного спілкування; випереджувати та швидко вирішувати різні конфліктні ситуації; творчо використовувати у професійній діяльності свої знання, а також етичні норми і правила поведінки з представниками інших культур. Доведено, щодо формування рефлексивного компонента професійного іміджу бакалавра судномеханіка, є сенс включити такі складники, як: достатній теоретичний багаж, який сформовано майбутнім судномеханіком у разі навчання та самоосвіти; доведення до автоматизму практичних навичок виконання елементарних дій з керування судовим обладнанням; здатність до аналізу дій, прийняття рішень у небезпечних та аварійних ситуаціях, здатність до самоаналізу своїх дій; уміння за результатами аналізу та досвіду доходити висновків та ін. Автори статті звертають увагу на актуальність проблеми та на необхідність забезпечення освітнього процесу науково-методичними рекомендаціями із формування професійного іміджу судових механіків, що надає можливість підійти комплексно до вирішення проблеми, долучити до освітнього процесу професорсько-викладацький склад, висококваліфікованих фахівців судноплавних компаній та дієвих командний склад морських суден.

Ключові слова: структурно-компонентний аналіз, майбутній судовий механік, професійний імідж, морський заклад освіти, професійна підготовка.

Вступ. У процесі соціально-економічних змін, що відбуваються на сучасному етапі розвитку українського суспільства, водний транспорт посідає надзвичайно важливе місце, а пріоритетним напрямом професійної освіти стає якість підготовки майбутніх фахівців, здатних оперувати власними знаннями, активно діяти на ринку праці, самостійно приймати рішення, навчатися впродовж життя, відповідно до нових потреб на ринку морської праці. За таким підходом, формування професійного іміджу розглядається як тривалий процес, що охоплює не тільки педагогічний, методичний, змістовий, процесуальний складники, але й особистісний аспект в організації самоосвітньої діяльності у системі професійного навчання фахівців у ЗВО морського профілю. На це зосереджено увагу в Законі України «Про освіту», Національній доктрині розвитку освіти в Україні в XXI ст., Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, державній програмі «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» (Marine doctrine for the period till 2035 year, 2012).

¹ доктор педагогічних наук, професор кафедри інженерних дисциплін Дунайського інституту НУ «ОМА»

² аспірантка Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Згідно з даними International Maritime Organization (IMO) на морський і річковий транспорт припадає близько 90% світових навантажень і він є одним із сполучних (транзитних) елементів усієї світової системи економіки. Наразі, за підрахунками ЮНКТАД, найвищий показник морських перевезень досягнув 11 мільярдів тонн у 2017 році, та зріс на 2,6 відсотка у 2019 році. Центр також прогнозує темп приросту на 3,4 відсотка на період 2019–2024 років (UNCTAD, 2019).

Для забезпечення безпеки судноплавства IMO у 2010 році прийняло рішення щодо підвищення вимог судновласників до комплектації екіпажів морських суден не тільки відповідно до сучасних стандартів компетентності, але й вимогами до рівня їхнього професійного іміджу. Слід зазначити, що процес формування професійного іміджу майбутніх судових механіків дуже тривалий у часі, оскільки охоплює не тільки педагогічний, методичний, змістовий, процесуальний складник, але й особистісний аспект в організації їхнього самовизначення у професійній діяльності у процесі професійної навчання у ЗВО морського профілю. За результатами проведеного дослідження кар'єрного росту командного складу морського та річкового флоту ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство» було визначено, що найбільших успіхів у кар'єрному зростанні досягли особи командного складу, які не тільки оволоділи професійною майстерністю на достатньому рівні, але мали свій індивідуальний стиль праці, були обізнані з особливостями своєї професії, адекватно реагують на зауваження результатів їхньої діяльності судовим екіпажем. Тому формування професійного іміджу займає у процесі навчання фахівців судномеханіків значне місце і потребує додаткового наукового дослідження щодо впровадження принципів науковості, систематичності і послідовності в професійній підготовці фахівців судномеханіків, доступності, практичної доцільності і професійної спрямованості, а також поєднання різних форм організації навчання, залежно від мети, завдань, і методів навчання.

Метою та завданням дослідження є визначення найбільш значущих складників процесу формування професійного іміджу майбутніх судових механіків на основі компонентно — структурного аналізу професійної підготовки у ЗВО морського профілю.

Матеріали та методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань та досягнення поставленої мети використовувалися такі методи: *теоретичні* – аналіз, синтез, порівняння різних поглядів на проблему, бесіди з викладачами і курсантами, узагальнення наукових джерел з досліджуваної проблеми для уточнення сутності поняття «професійний імідж судномеханіка» тощо; *емпіричні* – методи діагностування – опитування, анкетування, тестування і спостереження за освітнім процесом у ВНЗ морського профілю.

Результати дослідження, обговорення результатів. На початку ХХ століття процес формування іміджу розглядався виключно в категоріальному руслі психології та соціології (З. Фрейд, К. Юнг, Г. Лебон, Дж. Уотсон, Б. Торндайк, Е. Толмен, Т. Халл, Б. Скіннер, Дж. Роттер, А. Бандура, Г. Тард, Дж. Мід, Т. Парсонс, Е. Фром, М. Вебер, А. Маслоу, К. Роджерс, Л. Новік (2016) та ін). На тепер час розроблено досить широкий спектр технологій, спрямованих на формування та підтримку професійного іміджу фахівців у різних галузях виробництва, на що вказують дослідження таких учених, як Ф. Генон, Н. Гузій, І. Ісаченко, І. Ковальова, О. Ковальова.

Водночас зазначимо, що проблема формування професійного іміджу майбутніх фахівців морського транспорту, а особливо судових механіків, має свої особливості і перебуває на стадії наукового пошуку та часткових досліджень. Зазначимо також, що є ряд наукових досліджень учених (С. Глікман, М. Кулакова, О. Фролова, Г. Попова, С. Смірнов, Є. Бондаренко, В. Ягупова та ін.) (Ягупов, 2019), які у своїх роботах розкрили деякі аспекти формування професійного іміджу фахівців у морській галузі, які досить близькі до нашої проблеми. Крім цього, у роботах вітчизняних учених (Л. Герганова, У. Ляшенко, О. Дендеренко, М. Бабишена, С. Волошинова, А. Юрженко та ін.) (Волошинов, 2011). Однак цілеспрямовані наукові дослідження та наукові праці з проблеми формування професійного іміджу майбутніх судових механіків відсутні, що підкреслює актуальність цієї статті.

Аналіз професійного стандарту, нормативних документів з підготовки курсантів морських закладів освіти та вимог міжнародної Конвенції з підготовки і дипломування моряків та несення вахти 1978 року з виправлення (ПДНВ) (STCW, 2010), дозволив визначити структурні компоненти формування професійного іміджу майбутніх судномеханіків як складників їхньої підготовки. За результатами експерименту, у групах, які навчаються за спеціальністю 271 Річковий та морський транспорт спеціалізації 271.02 «Управління судовими технічними системами і комплексами», до таких компонентів було віднесено: *мотиваційно-цільовий, змістовий, рефлексивний та комунікативний компоненти* (див. табл.1).

Таблиця 1.

Структурні компоненти професійного іміджу майбутніх судномеханіків

Мотиваційно-цільовий	Професійна вмотивованість, задоволення матеріальних потреб, мотив особистісного іміджу, налаштованість на побудову взаємодії в колективі.
Змістовий	Наявність професійної компетенції, володіння сучасними інформаційними технологіями.
Рефлексивний	Вміння оцінювати та аналізувати власну професійну діяльність (самодіагностика); здатність коригувати власні недоліки; прагнення до професійного розвитку; здатність до самоврядування, самовдосконалення.
Комунікативний	Професійна компетентність, яка включає фахові знання з нормативно-правової документації; володіння навичками спілкування, прояви креативних здібностей; самовдосконалення та самооцінка у професійній діяльності.

Мотиваційно-цільовий компонент. Мотиваційна сфера особистості у процесі навчання була предметом дослідження таких учених: Н. Бордовської, А. Реана, Є. Ільїна, О. Орлова, І. Зимньої, В. Сластьоніна та ін. За аналізом цих робіт дійшли висновку, що у наукових працях учених відсутнє однозначне тлумачення поняття мотиву та мотивації.

На успіх у навчанні та професійного становлення майбутніх моряків впливає низка чинників, серед яких чільне місце посідають мотиви (причини, що спонукають до навчання), установка (психологічне налаштування, готовність до діяльності), пізнавальні потреби й інтереси, а також цілеспрямованість та інші вольові якості студента.

Таблиця 2.

Сутність мотивації майбутніх судових механіків морського транспорту		
Професійна вмотивованість	Задоволення матеріальних потреб	Мотив особистісного іміджу

У нашому випадку професійну мотивацію курсантів зведено до трьох основних чинників: професійна вмотивованість, задоволення матеріальних потреб та мотив до особистісного іміджу (див. табл. 2). Розглянемо більш детально кожний із чинників, та їх вплив на професійну мотивацію.

Професійна вмотивованість є важливим чинником освітнього процесу, в якому навчальні дисципліни координують професійну мотивацію майбутніх фахівців. Так, наприклад, для курсантів першого курсу спеціальності «Управління судовими технічними системами та комплексами» можна виділити три основні дисципліни, що формують інтерес до майбутньої фахової діяльності, а саме: «Технологічну практику» (курсанти вчать виконання слюсарних операцій та устрою та керуванню металорізального верстата, послідовності виконання ремонтних робіт, зварювальних робіт), «Англійська мова» (ознайомлюються із судномеханічною термінологією) та «Морська інженерна практика» (вивчають первинні основи будови корпусу судна та морську термінологію суднобудівництва).

Другий чинник мотивації - *задоволення матеріальних потреб*, у свідомості особистості, здебільшого, набуває інтерес, що спонукає майбутнього фахівця до конкретної цільової дії. З погляду на професію моряка, яка надає достатню матеріальну забезпеченість більш 80 тисячам моряків, з яких половина – офіцери, у порівнянні з іншими береговими професіями, є значним аргументом для цього чинника.

За третім чинником мотивації, яким є *мотив особистісного іміджу*, ми розглядаємо не тільки професійну компетентність фахівця, але і його соціальний статус. Головним чинником формування мотиву особистісного іміджу в курсантів є привабливість до роботи на морі, яка пов'язана з діяльністю моряка перемагати небезпечні ситуації, відчувати свою необхідність в екіпажі судна, брати участь у вирішенні проблем з безпекою пасажирів та вантажу. Тому ефективним методом формування такої позитивної мотивації у рамках нашого дослідження було проведення он-лайн майстер-класів із висококваліфікованими фахівцями морської галузі, участь у проведенні спільних заходів, проведення інтерв'ювання як з курсантами, так і зі студентами морського професійного училища (анкетування, спілкування в чаті). За таким підходом, курсанти здобувають досвід не тільки для своєї майбутньої професії, але й навички соціального спілкування, засвоюють і закріплюють ті норми і правила, які діють у професійному середовищі екіпажу морського судна.

Під *змістовим компонентом* розуміємо наявність достатньої професійної компетенції у майбутнього суднового механіка, згідно вимог Конвенції ПДНВ та володіння, на рівні експлуатації, сучасними інформаційними технологіями. На нашу думку, ці два складники є основою професійного іміджу бакалавра-судномеханіка.

Таким чином, професійна компетентність стає важливим елементом, що відображає здатність майбутнього судномеханіка успішно конкурувати на ринку морської праці через високу якість отриманих теоретичних та практичних результатів навчання. Тому доречним для морських закладів освіти є спрямованість освітнього процесу на інтегральне міждисциплінарне навчання.

Для того, щоб освоїти професію суднового механіка, потрібні знання з фізики, математики, хімії, нарисної геометрії та технічного креслення, англійської мови та інших інженерних дисциплін. Крім цього, необхідно мати високий рівень розвинутої логічного і конструктивного мислення, завзятості і наполегливості, підготовки до роботи у замкнутому просторі, невизначених та аварійних ситуаціях.

Тісний зв'язок технічних дисциплін з гуманітарними є необхідним відправним орієнтиром для вищих закладів морської освіти. Наприклад, для курсантів судномеханічної спеціальності пріоритетним є міжпредметний зв'язок дисциплін «Устрій судна та морехідні якості» та «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Морська інженерна практика» та «Організація колективної діяльності та лідерство», адже для курсантів важливим складником їхньої підготовки і підвищення професійного іміджу є пряме включення до їхньої майбутньої професійної діяльності, яка в більшості буде проходити у машинному відділенні в багатонаціональному екіпажі.

Комунікативний компонент передбачає забезпечення курсантів певним обсягом розвитку професійної компетентності, яка включає не тільки загальноінженерні знання і професійні навички, але й соціокультурні і лінгвістичні знання, окреслює види мовленнєвих навичок у процесі експлуатації суднового обладнання, сприяє усвідомленню курсантами способів оволодіння спілкуванням з членами команди у багатонаціональному екіпажі та прояви креативних здібностей, надає змогу висловлювати оцінні судження, власні ставлення до об'єктів спілкування, передбачає організацію самовдосконалення та самооцінку у професійній діяльності на судні у взаємозв'язку з культурою членів екіпажу з інших країн, з якими він спілкується.

Система формування у (курсантів) студентів нефілологічних спеціальностей комунікативної компетентності з іноземної мови, яка б відповідала Європейським освітнім стандартам, передбачає дотримання сучасних дидактичних та методичних підходів до вивчення іноземних мов, до яких слід віднести принципи інтерактивності, мовленнєво-мисленнєвої активності, контекстуалізації та раннього професійного спрямування навчання іноземної мови.

Однак, на нашу думку, до цієї сформованості слід додати такі як: сформованість моральних цінностей, смислів і мотивів для впровадження у професійній діяльності фахівцями флоту професійної компетентності на принципах відповідальності, честі, патріотизму тощо; досконале знання норм і правил на суднах морського флоту у процесі виконання професійних обов'язків, коректних дій у професійній реалізації (у процесі виникнення небезпечних та аварійних ситуацій — виправданий ризик тощо); сформованість умінь оцінювання та корегування процесу міжособистісної взаємодії між членами екіпажу судна (вміння розуміти людей, вислуховувати їх та, за необхідності, переконувати).

Рефлексивний компонент будемо розглядати як один із чинників різноплановості творчого мислення, що формує світоглядне уявлення про способи вирішення проблемних ситуацій, як збалансований рух думки за певними ієрархічно організованими рівнями (особистісному, рефлексивному, предметному, процесуальному або операціональному).

На думку науковців з рефлексивної педагогіки, рефлексію недостатньо розвивати традиційними, загальноприйнятими та загальновідомими методами навчання, оскільки формування рефлексії пов'язано з аналізом і усвідомленням власного й чужого психічного стану, дій у небезпечних та аварійних ситуаціях, роздумів та світоглядних позицій. У процесі формування професійного іміджу під *рефлексивними здібностями майбутніх бакалаврів судномеханіків*, будемо розуміти об'єктивну самооцінку професійних дій фахівця у межах свого саморозвитку, які відображають процеси саморегуляції і власного оцінювання ситуації з роботою як суднового обладнання, так і суднового екіпажу, з подальшим їх коригуванням.

Згідно Стандарту вищої освіти України зі спеціальності 271 «Річковий та морський транспорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Наказ №1239 від 13.11.2018 р.) у цьому напрямі можна виділити чотири складники: здатність критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття сучасної морської інженерії; здатність збирати та інтерпретувати інформацію; здатність до аналізу та

прогнозування процесів і технічного стану суднових конструкцій; здатність передавати власний досвід при спілкуванні з фахівцями та нефахівцями у сфері судової інженерії.

У зв'язку з цим, зазначимо, що рефлексивний компонент для формування професійного іміджу бакалавра судномеханіка займає значне місце у підготовці такого фахівця.

Висновки. Звертаючи увагу на актуальність проблеми з формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків, слід до організації освітнього процесу, ввести досконалий аналіз структурних компонентів, а саме: мотиваційно-цільового, змістового, рефлексивного та комунікативного компонентів, на основі принципів стандартизації, випереджувального підходу до формування професійного іміджу, науковості, доступності і посиленості, єдності професійного навчання і виховання, індивідуалізації, диференціації та інтеграції. Забезпечити освітній процес методичними рекомендаціями з кожного напрямку дослідження, що надає можливість підійти комплексно до вирішення проблеми, долучити до участі професорсько-викладацький склад, висококваліфікованих фахівців судноплавних компаній та дієвий командний склад морських суден.

Література

Бордовская Н. В. Педагогика: учебник для вузов. Питер, 2000. 304 с.

Волошинов С. Модель алгоритмічної підготовки майбутніх судоводіїв до вирішення професійно-орієнтованих завдань. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, 2011. № 6. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/576>.

Дендеренко О. О., Шарко В. Д. Методика реалізації інтегративного підходу до навчання майбутніх суднових механіків при вивченні основ гідромеханіки. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кропивницький, 2016. Вип.9, ч.2. С. 279-288.

Зимняя И. А. Педагогическая психология. Москва, 2000. 384 с.

Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року (консолідований текст з манільськими поправками), Київ, 2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення 23.10.2020).

Морська доктрина України на період до 2035 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 07 жовтня 2009 року №1307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1108-2018-%D0%BF#n2> (дата звернення 23.10.2020).

Новик Л. М., Маляр О. І. Провідні психологічні чинники розвитку суб'єктності в юнацькому віці. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. *Психологічні науки: збірник наукових праць*. Київ, 2016. № 4(49). С. 170-177.

Подшивайлов Ф. М. Теоретико-методологічні засади визначення поняття мотиваційної сфери особистості. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 10 (41). С. 19–23.

Сотер М. В. Формування готовності майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації: автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль. 2018. 20 с.

Karpushyna M., Bloschynskyi I., Zheliaskov V., Chymshyr V., Kolmykova O., Tymofieieva O. Warm-Up as a Means of Fostering Target Language Performance in a Particular English Class. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. Vol. 11, No 2. P. 141-159.

Review of Maritime Transport 2019. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/rmt2019_en.pdf (дата звернення 27.10.2020).

Tyron O. M. Determinants of Successful Everyday Communication of Sailors in International Crews. *Journal of Educational and Social Research*. 2013. Vol. 3, No 3. P. 209 – 211.

Yahupov V. V., Kyva V. Y. Criteria and indicators of information and communication competence diagnostics development of teachers in the system of military education. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 71, No 3. P. 248-266.

Peculiarities of marine engineers' image formation according to the results of component-structural analysis of vocational training in marine institutions of higher higher

Gerganov Leonid³

Danube Institute National University «Odessa Maritime Academy», Izmail, Ukraine

Dimoglova Olha⁴

Izmail State University of Humanitarian, Izmail, Ukraine

³ Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Engineering Disciplines at the Danube Institute NU "OMA"

⁴ PhD student at the Izmail State University for the Humanities

The structural components of the future marine engineers' professional image have been identified in the article: motivation-targeted, content-oriented, reflective and communicative. Thus, under the motivation-target component, the authors describe professional motivation, satisfaction from material needs and a motive for personal image. In accordance with the requirements of the STCW Convention, at the operation level, the content-oriented component is indicated by sufficient future marine engineers' competence in information technologies alongside their skills to use them. It has been determined that according to the communicative component, a bachelor-marine engineer with a high level of readiness for intercultural communication is more competitive in the labour market and has significant advantages as follows: can recognise and overcome barriers to intercultural communication; can anticipate and quickly resolve various conflict situations; can creatively use his / her knowledge in profession-related activities as well as ethical norms and rules of conduct with representatives of other cultures. It has been proved that in terms of forming the reflective component of the marine engineers' professional image, it is expedient to cover these components: sufficient theoretical baggage, which is formed by the future marine engineer within training and self-education; bringing practical skills of performing basic actions on ship equipment control to automatism; the ability to analyse actions, make decisions in dangerous and emergency situations, the ability to self-analyse their actions; the ability to draw conclusions based on the results of analysis and work experience, etc. The authors of the article pay attention to the urgency of the problem and the need to provide the educational process with scientific and methodological recommendations aimed at the formation of the professional image of marine engineers, which provides an integrated approach to solve the problem under focus, to involve academic staff and highly qualified specialists of seagoing vessels.

Keywords: structural-component analysis, future marine engineer, professional image, maritime educational institution, professional training.

References

- Bordovskaia, N.V. (2000). *Pedagogika* [Textbook for higher schools]. Piter: [in Russian].
- Denderenko, O.O., & Sharko, V.D. (2016). *Metodyka realizatsii intehratyvnoho pidkhodu do navchannia maibutnikh sudnovykh mekhanikiv pry vyvchenni osnov hidromekhaniky* [Methods of implementing an integrative approach to the training of future ship mechanics in the study of the basics of hydromechanics]. *Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity - Problems of methods of physical-mathematical and technological education*, 9, 279-288 [in Ukrainian].
- Zimniaia, I.A. (2000). *Pedagogicheskaiia psikhologiiia* [Pedagogic Psychology]. Moscow: Logos [in Russian].
- Mizhnarodna konventsia pro pidhotovku ta diplomuvannia moriakiv ta nesennia vahty 1978 roku (konsolidovanyi tekst z manilskymy popravkamy [The International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, (consolidated text with the Manila amendments)]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text [in Ukrainian].
- Morska doktryna Ukrainy na period do 2035 roku. Postanova Kabinetu Ministriv vid 07 Zhovtnia 2009 roku №1307 [Marine doctrine for the period till 2035 year. Regulation of the Cabinet of Ministers from 07 October 2009 №1307]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1108-2018-%D0%BF#n2> [in Ukrainian].
- Novyk L.M., & Malyar, O.I. (2016). *Providni psykholohichni chynnyky rozvytku sub'yektnosti v yunats'komu vitsi* [Leading psychological factors in the development of subjectivity in adolescence]. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*, 4, 170-177 [in Ukrainian].
- Podshyvailov, F.M. (2015). *Teoretyko-metodolohichni zasady Vyznachennia poniattia motyvatsiinoi sfery osobystosti* [Theoretical and methodological principles of defining the concept of motivational sphere of personality]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*, 10, (pp.19-23). Kyiv: NAPs of Ukraine [in Ukrainian].
- Voloshinov, S. (2011). *Model alhorytmichnoi pidhotovky maibutnikh sudnovodiiv do vyrishennia profesiino-oriento-vanykh zavdan* [A model for algorithmic training of future skipper to solve professionally-oriented problems], *Informatsiini tekhnolohii ta zasoby navchannia – Information technologies and learning tools*, 26 (6). Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itt/article/view/576> [in Ukrainian].

Soter, M.V. (2018). Formuvannia hotovnosti maibutnikh inzheneriv-sudomekhanikiv do mizhkulturnoi komunikatsii [Readiness formation of future ship engineers to intercultural communication]. Extended abstract of candidate's thesis. Ternopol: TVHNPU [in Ukrainian].

Karpushyna, M., Bloschynskyi, I., Zheliaskov, V., Chymshyr, V., Kolmykova, O., & Tymofieieva, O. (2019). Warm-Up as a Means of Fostering Target Language Performance in a Particular English Class. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11(2), (pp.141-159).

Site of journal «The Review of Maritime Transport 2019» (n.d.). *unctad.org* Retrieved from https://unctad.org/system/files/official-document/rmt2019_en.pdf [in English].

Tyron, O.M., (2013), Determinants of Successful Everyday Communication of Sailors in International Crews. *Journal of Educational and Social Research*, 3(3), 209 – 211.

Yahupov, V.V., & Kyva, V.Y. (2019). Criteria and indicators of information and communication competence diagnostics development of teachers in the system of military education. *Information Technologies and Learning Tools*, 71(3), 248-266.

Accepted: November 16, 2020

